

باد و کوهستان

شهریار بیگی

www.beygi.net

یک برنامه کوهنوردی یا اسکی در کوهستان صرفه نظر از چگونگی اجرای آن ارتباط مستقیم و نزدیک با چگونگی وضعیت باد در منطقه مورد نظر برای اجرای این برنامه خواهد داشت چرا که وضعیت باد و سرعت آن نقش مهمی در شرایط آب و هوایی در کوهستان دارد. بی شک همه کوهنوردان و اسکی بازان سرد شدن هوا به علت وزیدن باد و سرعت آن را بر تن و بدن خود تجربه کرده اند و از کسی پوشیده نیست که با افزایش سرعت باد به ویژه در صبح زود و ساعت آخرین عصر آنگاه که

سایه در منطقه افزایش می یابد، هوا خنک تر و سردتر می شود. این مهم در فصل زمستان ضرورت توجه بیشتر را ایجاد می کند چرا که با سرعت بیشتر (باد) هوا، هوای سرد و تاثیر آن بر بدن (هر چه تندتر شود احساس سرما) افزایش می یابد و سرما را از دمای آن در محلی با هوای ساکن به دور از باد بیشتر و بیشتر به انجماد می کشاند. حرکت هوا (باد) و سرعت آن را بر حسب مقیاس کیلومتر در یک ساعت به حساب می آورند و در جدولی به نام مقیاس بیوفورت به صورت زیر قرار می گیرد:

میزان سردی هوا	تاثیر آن بر فرد در کوهستان	حالت هوا	کیلومتر در ساعت	مقیاس بیوفورت
منهای 2 تا بعلاوه 3	روزی خوب برای کوهنوردی با اسکی	وزیدن آرام	2 تا 20	1 تا 3
منهای 6	در قله باد احساس سرما بوجود می آورد	وزیدن معتدل	21 تا 29	4
منهای 8	توجه بیشتر در هنگام گذشتن از خط الرسها	وزیدن تند	30 تا 39	5
منهای 9	باران افقی ، سخت، خطر در خطرالرسها	وزیدن شدن	40 تا 50	6
منهای 12	تندباد، تعطیلی بالابرهای مناطق اسکی	تقریبا تندباد	51 تا 61	7
منهای 14	باد شخص را به جلو یا عقب می اندازد	تند باد	62 تا 74	8
منهای 18	ایستادگی در مقابل آن تقریبا غیر ممکن است	تندباد شدید	75 تا 87	9
منهای 20	طوفان همه چیز و همگان را با خود می برد	طوفان	88 تا 100	10

جهت باد می تواند به وسیله قطب نما مشخص شود. جهتی که ابرها حرکت می کنند ونقاب های برفی بوجود می آیند و جهت می گیرند وقتی برف ها به وسیله باد به این طرف و آن طرف برده می شود یا با بالا بردن تکه پارچه ای جهت باد به زودی مشخص می شود. باد همانطور که می دانید بوجود آورنده بهمن های تخت می تواند بشود. باد شدید که هوا را از محلی به محلی دیگر می برد می تواند عامل بوجود آورنده بهمن بواسطه بر هم زدن تعادل مناطق بهمن خیز شود. یا فرورفتگی درها را نیز از برف انباشته کند به صورتی که حرکت در مسیر آن را مشکل می کند. حرکت باد می تواند هم به صورت عمودی و هم به صورت افقی باشد. باد افقی می تواند فشار کم یا زیاد بر شخص وارد کند که با وزیدن تند، شدید مسلما باید از محل هایی چون خط الرس و سنگ های برکه ای مشرف به پرتگاه و مسیری که باد، برف را در فرورفتگی های مسیر جمع می کند، اجتناب ورزید. در کوهستان با قلل بزرگ و مرتفع و با پستی و بلندی های گوناگون، دره و یال و خط الرس و یال های گوناگون، باد می تواند از منطقه ای تا منطقه ای دیگر کاملا فرق کند که این مهم باعث بوجود آوردن جریان هوای گوناگون معروف به "جریان هوای کوه، دره" می شود. یعنی تفاوت جریان هوا در این پستی و بلندی باعث کشش و رهایی در جریان هوا می شود که این کشیدن و ول کردن جریان هوا خود باعث به وجود آمدن جریان باد می شود. از دیگر مواردی که می توان به آن اشاره کرد این است که فشار هوا با زیاد شدن ارتفاع کم می گردد. در ارتفاع شش هزار متری تقریبا نصف فشار هوا در سطح دریا است. هوای سرد سنگین ترست و به طرف پایین مایل می شود. دمای هوا کم می شود تقریبا هر یک صد متر تغییر ارتفاع یک درجه برودت هوا را به همراه دارد. توجه کنید که افت ناگهانی فشار در ارتفاع مشخص که آن را مشخص و اندازه گیری می کنیم نشانه تغییر هوا و ناآرام شدن آن است. هر افت فشار ناگهانی نشانه طوفانی شدن هوا و بالا رفتن ناگهانی فشار نشانه خوب شدن هوا به مدتی کوتاه است. حرارت هوا هر یک صد متر ارتفاع در هوای خشک یک درجه کم و هر دویست متر ارتفاع در هوای سرد و مرطوب یک درجه کم می شود. قبل از رسیدن جبهه هوای گرم فشار هوا آهسته افزایش می یابد. قبل از رسیدن جبهه هوای سرد یک افت سریع فشار به وجود می آید. درجه صفر معمولا دمای ریزش برف است اگرچه در بالای صفر هم بوجود می آید.

